

kommer på hvarje geografisk kvadratmil:

i E. . . . . 4 643 inv.
Fr. . . . . 3 555 –
Pr. . . . . 3 045 –
Ö. . . . . 2 928 –
R. . . . . 652 –

Att olikheten dock är stor i skilda delar af dessa länder, kan man lätt förutsätta. Så har Depart. Oise i Fr. 10 503 inv. och Regier. Bezirk Düsseldorf i Pr. 8 660 inv. på kvadratmilen. Båda äro bekanta manufakturtrakter. Lombardiet har 6 555 inv., egentliga England 6 305, Skottland blott 1 726, gouv. Moskau 2 121 och Arkan-gelsk endast 16 inv. på hvarje kvadratmil. I Finland räknas 470 inv. på kvadratmilen, d. ä. ungefär 1/10 del jemfördt med England.

Vi kunne icke ens förmoda, huru mången läsare med oss finner nöje och uppbyggelse i dessa siffertal. Säkert är dock, att man genom sådane siffror kan lära känna en mängd lekamliga och andliga kulturförhål-landen, angående hvilka man eljest sväfvar i mörker. Och intet är mera glädjande, än att se dem bekräfta några slutsatser, dem man utan bestämd erfarenhet, ledd af allmänna förnuftsgrunder, kunnat göra. Åt den tänkande lemna de också ständigt nya ämnen till eftertänkande och lärdom.

J. V. S.

21 UNDERRÄTTELSE OM ENSKILDA SKOL- INRÄTTNINGARNE I KUOPIO.

Litteraturblad n:o 5 och 6, maj och juni 1848

Vi hafva några gånger förut sökt väcka, uppmärksamheten på fruntimmersuppföstran och dess skick i fäderneslandet. Uppenbart är det nemligen, att för qvinnökönets undervisning till sednaste tider litet eller intet blifvit gjordt från Statens och kommunernas sida. Med glädje finner man deremot nu, att de nyinrättade fruntimmersskolorna äro talrikt besökta, och muntliga berättelser gifva anledning förmoda, att detta besök är grundadt på verkligt förtroende till inrättningarne hos allmänheten, icke blott på den ekonomiska fördelen af deras begagnande framför enskilda pensionsinrättningar. Likaså glädjande är den goda ifver, hvarmed man i flera landets städer hastat att inrätta flickskolor för arbetsklassens barn. Öfvertygade att offentliga meddelanden angående dessa företag och deras framgång icke blott verka till efterföljd, utan äfven stärka sjelfva denna framgång, hafva vi icke ansett det fremmande för detta blad, att äfven upptaga underrättelser om hithörande läroanstalter i denna stad.

I förbigående må det anmärkas, att dylika underrättelser om flickskolorna icke mindre än om folkskolorna öfverhufvud, i stad och på landet, redan kunde bilda en liten Litteratur för sig. För en Skoltidning vore detta ämne utan tvifvel af art, att öka kretsen af dess läsare. Och man kan utan stor profetisk förmåga förutse, att alla ifrågavarande enskilda läroanstalter af brist på ett sådant ömsesidigt meddelande skola hämmas i sin utveckling. Genom en offentlig diskussion skulle nämligen en allmän opinion stadga sig angående folkskolans rätta ändamål, likasom hvarje bemödande att närma sig detta, hvilket gifvit goda frukter, skulle visa andra den väg, på hvilken ändamålet bör vinnas.

I en tid, då den lägre samhällsklassen mer och mer vinner medvetande om den högres större fördelar af samhällsinrättningen, och då hos densamma sträfvandet vaknar, att af dessa fördelar blifva delaktig, kan intet vara mera påkalladt, än omsorgen om en förbättrad undervisning för massan af folket. Allmän meniskokärlek och ett sannt kristligt sinnelag borde uppmana dertill, och klokheten och egen fördel bjuder de bättre lottade, att åtaga sig denna omsorg. En fader, hvars barn hans lyckligare lottade medborgare vårdat, kan icke gerna stå fientligt mot denne. Och farhågan för den framtid, då de besittningslösas stigande antal och elände kunde göra den besittande oförmögen att lindra de förras nöd, bör likaså föra tanken till det enda säkra värn mot en sådan framtid, det att uppfostra en generation af arbetare, som eger större insigt att använda sina krafter och bereda sig en förmonligare samhällsställning, samt å andra sidan af den vård, samhället tagit om dess bildning, känner sig samhällsordningen förbunden, i dennas fredliga utveckling kan se sin egen och sina efterkommandes lycka.

Visserligen pläga historiens lärdomar vara bortkastade, der deras undervisning bjuder menniskan någon uppofring, och hennes egoistiska sinne framkallar vanligen en ny läromästare, stundens tvång. Men både yttrade opinioner och handlingar hafva visat, att ofvan utmärkta medvetande om den lyckligare lottade samhällsmedlemmens pligter äfven i Finland vunnit allmänna insteg. Det är öfvertygelsen härom, som dikterat vårt yttrande, att undersökningar öfver folkskolans ändamål, goda råd för dettas vinnande, upplysningar om sakens fortgång förnämligast i fäderneslandet skulle mötas af ett allmänna deltagande. I händelse Skoltidningen beklagligen kommer att upphöra, skulle vi anse tidningen Suometar företrädesvis egnad att omfatta detta ämne. En uppmaning till alla ledare af söndagsskolorna på landet, flickskolorna och andra folkskolor i städerna, skulle utan tvifvel föranleda dem, att till bladet insända notiser om inrättningarnes fortgång. Suometars språk skulle äfven sätta bladet i stånd, att hos lärjungarnes föräldrar stärka förtroendet till dessa skolor och lifva dem till medverkan för desamma.

Den allmänhet, som för ämnet deltagit, torde känna, att sedan två år tillbaka en Flickskola finnes äfven i Kuopio. Genom enskild mans frikostighet kan densamma snart uppvisa en icke obetydlig peningsfond. Men denna afser endast förvärfvandet för Skolan af en egen lokal. Löpande kostnader bestridas fortfarande af de medel, Stiftarinnorna samlat genom försålda fruntimmersarbeten och sällskapsspektakler. Likaså fortfara flera af stadens ungdomer att i tur hvar sin vecka deltaga i undervisningen jemte ordinarielärarynnan. Skolan har under året varit besökt af ungefär sjuttie lärjungar. Vid anställd examen d. 17 Juni ådagalade dessas verkligen sällsynta färdighet i innanläsning och redogörande för, hvad de läsit i katechesen och biblisk historie, lärarinnornas stora omsorg och noggranhet. Handarbeten förefunnos efter kännarinnors omdöme konstfärdigt utförda. Stilskrifning, hufvudräkning och Finlands geografi höra vidare till Skolans läroämnen, likväl så, att blott de älsta flickorna ett par timmar i veckan fått glädja sig af att studera kartan.

Den trägna sysselsättning, barnen i denna Skola haft, den finkänsliga ledning, under hvilken de stå, exemplet af lärarinnornas deltagande, vården om barnens renliga och i det yttre skickliga uppträdande, hvartill äfven Skolan bidrager med gåfvor i kläder, allt detta har redan utöfvat en välgörande verkan. I staden ser man nu icke mer dessa smutsiga och trasiga flickor dagligen och likgiltigt fordra sitt bröd vid

hvarje dörr. Visar sig en eller annan af Flickskolans lärjungar i sådant ärende, sker det med blyghet och synbart medvetande af det tryckande i tiggeriet. Läskunskapen i förening med dagliga andaktsöfningar och särskild religionsundervisning af församlingens själasörjare bör äfven lägga en inre god grund till den goda seden, hvilken dock i och för sig sjelf utgör den viktigaste delen af den tidigare barnaålderns uppfostran.

Skolan kommer nu att förlora en bland sina mest verksamma ledarinnor; men ehuru allmänt denna förlust beklagas, bör man dock hoppas, att de kvarblifvandes varma ifver skall i fördubblad omsorg söka ersätta densamma.

10

Nämnda årsexamen hedrades af Hr. Biskopens i Stiftet närvaro. Hr. Biskopen behagade vid dess slut i några hjertliga ord vända sig så väl till lärjungarne och deras församlade föräldrar som till Lärarinnan och Skolans närvarande Stiftarinnor. Ungdomens framsteg i läsning vann af Hr. Biskopen det mest hedrande erkännande.

Från allmänhetens sida kunde Skolan bevisas ett ytterligare deltagande, genom att rikligare förse densamma med handarbeten, samt genom inköp af de färdiga arbeten, för hvilka Skolkassan gått i förskott, och af hvilka redan ett större förråd förefinnas.

En enskild pensionsanstalt för flickor har under sednaste år tillkommit till stadens läroinrättningar, medan en småbarnsskola, kanske genom att utsträckas utöfver denna sin ursprungliga bestämmelse, sett sig föranledd att upphöra. Emedan sagde pensionsanstalt åtminstone afser att bryta en ny bana, och undertecknad genom sitt, tillstyrkande kanske härtil bidragit, så skola vi med föreståndarinnornas bifall något utförligare framställa inrättningens läroplan till allmänhetens bedömande. Utrymmet bjuder dock att bespara denna framställning till nästa nummer.

20

«n:o 6»

»En bildad fruntimmersuppfostran» är ett gängse talesätt i landet, hvarmed väl menas: ett fruntimmers uppfostran till bildning. Detta ord är mångtydigt; men vi tro, att de särskilda förklaringarne öfver detsamma kunna inrymmas i den ena: håg och förmåga, att deltaga i mensklighetens allmänna angelägenheter. Naturliga förhållanden och seden bestämma väl, huru långt qvinnans deltagande för dessa bör sträcka sig; men endast godtycket kan inskränka detsamma till färre eller flera af de föremål, i hvilkas utveckling man sätter mensklighetens lycka och ära.

30

Man säger upprepadt: qvinnan är hänvisad till familjelifvet; medborgerliga samhällsverksamheten, industrins vägar, kommunala angelägenheter, de borgerliga lagarne, statslifvet, statsförfattningen, politiken, ja vetenskaperna tillhöra icke kretsen för hennes vetande och handling. Åt hennes vetande vill man sålunda medgifva blott en religion, som är känslans ensak, på sin höjd dertill någon skön litteratur, till oskyldigt tidsfördrif hellre, än till verklig bildning. Hennes handling tror man sig hafva gifvit nog vidsträckta och behöfligt inskränkta gränser, då man instängt den inom familjehemmets tröskel.

40

Men i ett samhälle, der man så inskränker qvinnans bestämmelse, nedsätter man äfven familjelifvets. Vi afse derifrån, att det vore ett sådant samhälles pligt, att försörja hvarje gift qvinna, som genom mannens död, hvarje ogift, som genom faders hädangång försattes utom familjebandet. Ty genom den uppfostran, man gifver qvinnan, har man satt henne ur stånd att för sig uppträda såsom medlem af medborgerliga samhället; ja samma lag, som bjuder henne att försörja sig sjelf, nekar henne ofta rättigheten till egendom. Vi glömma också,

50

att man orättvist af qvinnan kräfver deltagande, ja uppoffring, vid samhällets olyckor, att man hos henne till och med fordrar patriotiska tänkesätt. Man menar, att hennes känsla här skall leda henne, utan att hon något vet om samhällets och fäderneslandets allmänna förhållanden; men man skall stanna i förlägenhet, om man vill uppgifva, på hvilken väg dessa känslor hos henne blifvit väckta, och denna förlägenhet skall blifva ännu större, om man tillstår, att man af henne begär ett klokt, insigtsfullt, förnuftigt deltagande för medmenniskor och fädernesland. Vi vilja icke ens såsom bevisande åberopa den erfarenhet, många fäder, bröder och män fått göra, då de sett någon bland sina qvinliga anhöriga fattas af ett religiöst svärmeri, hvilket i hennes ögon gjort dem sjelfva till djefvulens barn och medfört ohjelpig upplösning af familjebandet. Ty detta är ett verk af just den uteslutande känslans religion, som mannen öfverlåter åt qvinnan.

Vi lemna, säga vi, allt detta, huru bevisande det än är, och fråga blott: är den uppfostran, man vill medgifva qvinnan, ens en uppfostran för familjelifvet?

Hvem vågar väl med hänseende till qvinnokönets undervisning besvara denna fråga med ja? Det sedliga bandet i familjen är barnens uppfostran. Åt hvilken är väl denna hufvudsakligast anförtrodd? Utan tvifvel åt qvinnan, åt modren. Men uppfostran i familjen är icke endast åter en uppfostran för familjen; utan den bör dana ämnen för hvarje plats i samhället, för hvarje menklighetens värf. Huru vill nu den qvinna, som om samhälle, fädernesland, menklighet ingenting lärt, uppfostra menniskor till dessas tienst? Den, som detta begär, han vill göra en blind till ledarinna i menniskolifvets svåraste irrgångar. Den åter, som icke ställer denna fordran på familjen och qvinnan, han vill sin nations undergång.

I de tider, då menniskorna mera än nu voro fördelade i kaster och stånd, var uppfostran inom hvarje kast lättare. Muntlig lära och dagligt exempel kunde göra qvinnan förtrogen med sin kasts bestämmelse. Men ju mer dessa råmärken mellan menniskorna försvinna, ju mer en allmänt menklig bildning blir nödig för hvar och en, desto mindre kan familjetraditionen i vetande och sed vara menniskan nog, desto mindre kan hon umbära en undervisning, som gör henne delaktig af nämnda bildning. Och med hvilken förmåga skall en moder, som om denna bildning saknar allt begrepp, leda sina barn till densamma? Antingen bör således qvinnans undervisning liksom mannens riktas till sann humanitet, innefatta humanistiska studier, eller blir qvinnan oduglig äfven för sin närmaste bestämmelse – familjemodrens.

För vår del äro vi så öfvertygade om denna sanning, att vi försmå den inskränkning, påståendet kunde vinna genom tillbörlig uppmärksamhet på olika samhällsklassers lefnadsställning. I hvarje samhällsklass bör humaniteten vara uppfostrans mål; skilnaden kan endast bestå i den olika grad af ansträngning, att hinna detsamma, som en olika samhällsställning medgifver. De, som tala om en högre grad af sjelfva bildningen, än någon viss samhällsställning skulle kräfva eller »tåla,» äro menniskor, hvilkas egen bildning för deras ställning är ytterligt låg. Det är derföre blott förlåtligt, att dessa icke förmå inse, att bildningen aldrig kan vara för stor. Men väl kan det, såsom nyss antyddes, inträffa, att den grundläggande intellektuela bildning, hvilken undervisningen skall meddela, bestämmas så omfattande, att samhällsställningen nekar utvägar till dess fulländande, eller kan undervisningens art vara sådan, att målet helt och hållet förfelas. Och att häraf uppstår halfbildning, vill väl ingen neka.

Det kan således icke påstås, att icke qvinnans bestämmelse för familjelifvet kräver kunskap om allt det, som i allmänt menliga förhållanden, i samhällslifvet, i familjelifvet bestämmer hvarjens lefnadsställning; och svårt är derföre att säga, till hvilka vetandets grenar fruntimmersundervisningen bör inskränkas. Olika lefnadsförhållanden afgöra dock öfver möjligheten att hinna till en mer eller mindre omfattande kunskap. Nödvändigheten, att härefter rätta antalet af undervisningsämnen, påkallar således likväl ett urval. Den enda förnuftiga regel härvid kan följas är den: att föredraga de undervisningsämnen, som utgöra grundläggningen för de öfrigas inhemtande, och att till dessa foga hvarje ämne i den mon, det kan anses utgöra ett mera omfattande uttryck af samtidens bildning. Men att på förhand utmäta kunskapen efter, hvad man tycker utgöra hvarje stånds behof, är att göra medmänniskors väl och ve beroende af det råaste godtycke.

10

Så inskränkes äfven qvinnans undervisning af den kortare tid, som åt densamma kan egnas. Redan häraf följer, att i denna undervisning mera, än vid mannens, vetandets resultat måste afses. Detta öfverensstämmer också med hvad man kallar, hennes själsanlag, i hvilka känslan är mera förherrskande, och som derföre lemna lättare insteg åt öfvertalandet, än åt öfvertygandet genom systematisk bevisning. Dock bör sistnämnda omständighet icke öfverskattas, emedan här mycket beror just af uppfostran och undervisningen. Qvinnans veka känsla är visserligen källan till hennes skönaste dygder – men oförmågan att öfvertygas framkallar äfven hennes, för familjelifvet mest förderfliga odygder. Att i undervisningen helt och hållet fly en strängare metod, kan derföre lätt stegra de sednare utan att höja de förra; och vi anse, att således icke heller läroämnena, som af bevisningen hafva sitt förnämsta värde, böra från qvinnans undervisning uteslutas. Likväl vilje vi icke neka, att poësin och den sköna litteraturen öfverhufvud, som i sig afspeglar hvarje tids bildning, genom sitt öfvervägande intryck på känslan utgör ett bildningsmedel företrädesvis för qvinnan.

20

30

Ledd af denna öfvertygelse har Ref. föreslagit nedanförda Lärokurs för en Fruntimmersskola. Att gamla språken äro helt och hållet uteslutna ur densamma, lär vi icke förundra någon, ehuru få bland de så litet undrande torde kunna uppgifva annat skäl för uteslutandet, än det oskälige: »hvad behöfver en flicka Latin»? Behofvet kan visserligen förefinnas. Men då den antika bildningen är upptagen i den moderna, så kan också läsningen af de lefvande språkens litteratur, då lärotidens inskränkning gör ett val nödvändigt, i någon mon ersätta läsning i den fornklassiska litteraturen – medan den sednare innehåller intet af den förra. Skulle också en Svensk grammatik finnas, grundad på komparativ språkforskning, så skulle härigenom förlusten af denna uteslutning för språkstudium kunna i någon mon ersättas. Vi bekänne, att vi deremot anse Finska grammatiken vara alltför svår och alltför isolerad från de öfriga lefvande språkens, för att, serdeles under nuvarande förhållanden, göras till undervisningsämne för fruntimmer. Der dock eleverna icke ega praktisk färdighet i språket, blir utan tvifvel någon grammatikalisk kunskap nödig.

40

Kursen är beräknad för *sju* år. Dock torde ofta en längre tid blifva nödig, synnerligast för den tidigaste undervisningen (1:sta och 2:dra Afdelningen).

50

Första Afdelningen. (1 1/2 år)

1. Innanläsning, enl. Läsetabeller.

2. Stilöfning, i sandbänk och på skiffertafla.
3. Hufvudräkning: Addition och Subtraktion.
4. Finlands Geografi, efter förevisning på Karta.
5. Utanläsning: böner och sånger.

Andra Afdelningen. (1 1/2 År)

1. Innanläsning: Biblisk historie, berättelser ur Svensk och Finsk historie, Poësier – allt med anställdt förhör öfver innehållet.
- 10 2. Stilöfning, med bläck och penna.
3. Hufvudräkning: Multiplikation och Division, med tillämpning genom problem efter enkel Regula di Tri.
4. Allmän Geografi: Haf och Land.
5. Utanläsning: Luthers mindre Kateches.
6. Svensk Grammatik: genom muntlig öfning och förklaring.
7. Finsk Innanläsning: berättelser i Bibeln.

Tredje Afdelningen. (1 År)

- 20 1. Innanläsning: berättelser och biografier ur världshistorien, Poësier.
2. Stilöfningar
Skriftliga Öfningar: till Svenska språkets Etymologi.
3. Sifferräkning: i hela tal och Sorträkning.
4. Geografi: Berg och Floder, samt Finlands Fysiska och Politiska geografi.
6. Utanläsning: Katechesförklaring till 1:sta och 3:dje hufvudstycket.
7. Utanläsning: Svensk Grammatik.
8. Finsk Innanläsning: Finlands historie, med förhör.
9. Tyska: Muntlig öfning efter Lärobok.

30

Fjerde Afdelningen. (1 År)

1. Innanläsning: Resebeskrifningar, Poësier.
2. Stilöfningar
Skriftlig Öfversättning: från Tyska till Svenska.
3. Bråkräkning.
Geometri: första grunderna.
4. Geografi: allmän Politisk
5. Utanläsning: Katechesförklaringar till 2, 4 och 5 hufvudstycket.
- 40 6. Svensk Grammatik: Repetition, jemte Allmän Grammatik och Satslära.
7. Finsk Historie.
Finsk Innanläsning: Valda stycken ur Kalevala och Kanteletar.
8. Tyska: Muntlig Öfning. Öfversättn. ur Läsebok.
9. Franska: Muntlig Öfning. Öfversättn. ur Läsebok.
10. Allmän Verldshistorie.

Femte Afdelningen. (2 År)

- 50 1. Innanläsning: Svenska Sköna Litteraturens Historia enl. Atterbom. Öfversättningar af Grekiska och Romerska klassiker.
2. Sriftlig Öfversättn:
fr. Tyska till Svenska,
fr. Franska t. Svenska,
fr. Svenska t. Franska.

3. Regula di Tri.
Planimetri, Stereometri.
4. Geografi: Politisk, Matematisk, Vextgeografi.
5. Bibelläsning, Skriftskolsberedelse.
6. Svensk Grammatik: Prosodi och Metrik.
7. Finlands Statistik
Finsk Innanläsning: Kalevala och Kanteletar.
8. Tyska: Herder, Schiller, Goethe, Schubert (Naturkunnighet). Öfversättningar från Walter Scott.
9. Franska: Muntlig Öfning. Corneille, M.e Staël, Lamartine, Victor Hugo, Guizot (Histoire de la Civilisation Europeenne). 10
10. Allmän Verldshistorie. Litteraturhistorie.
11. Psykologi och Moral.
12. Botanik: vid exkursioner och trädgårdsskötsel.

Utrymmet hindrar oss att tillägga många ord. Vi anmärka: att i Femte Afdelningen Lärokurserna för två år äro sammanställda, emedan undervisningen i flera ämnen kan vara gemensam för båda årsklasserna, hvaremot andra böra föras till det sednare årets kurs. Kanske skall för denna Afdelning ofta fordras en treårig kurs. Men äfven sålunda öfverskjuter hela undervisningstiden icke det vanliga måttet, från 6 å 7 till 15 å 16 års ålder. Granskar man närmare de föreslagna läroämnena, så finnes också, att de flesta icke förutsätta stor ansträngning af lärjungens krafter. Och planens hufvudsakliga rigtning till känslans och förståndets utbildande, icke till minnets belastande med död kunskap, bör äfven bidra att afvända pensionsläsningens vanliga bleksoter. Det förstås dock, att frisk luft och rörelse är för ungdomsårens andliga och lekamliga trefnad nödvändig. 20

Hvad beträffar Tyska och Franska språkens Grammatik, så innefattas dessa i de läroböcker, hvilka begagnas för talöfningarne. Dessa äro väl till en början föga lifvande, men grammatik ensam är det ännu mindre. Dock bör, så snart ske kan, öfversättning förenas med talöfningarne. Ett förslöande ämne äro ofta fablerna och än mera anekdoterna i de vanliga Läseböckerna; och bör man i vår tanke ju förr dess hellre öfvergå till utförligare berättelser och framställningar. Att de anförda författarenas skrifter skola med godt urval begagnas, förstås af sig sjelf. 30

Slutligen må oss tillåtas yttra den öfvertygelse, att en manlig lärares handledning är gagnelig icke blott för de läroämnena, som ovilkorligen synas påkalla densamma. Vid den pensionsanstalt, för hvilken, såsom i sednaste Nummer nämndes, här anförda lärokurs blifvit föreslagen, och som eger tre lärarinnor, har också derjemte en lärare varit anlitad. 40

En Skolinrättning för gossar, vidtagen af några få nitiska medborgare, har äfven egt bestånd sedan halfannat år tillbaka. Undervisning har i densamma blifvit meddelad två eftermiddagar i veckan och blott uti bokläsning. Sednaste tid har dock denna anstalt haft mindre framgång. Orsaken tro vi vara det alltför separatistiska i dess inrättande. Man tadlade från denna sida Flickskolans inrättning, sättet att för densamma anskaffa nödiga medel, skrifvandet, och räknandet, ja exempel af välklädda lärarinnor och af dessas sällskapsbildning. Att geografien äfven på andra håll var en »horreur», är mindre förvånande. Men att man från förstnämnde sida ansåg allt detta göra lärjungarne till ett framtida rof för liderligheten, det bevisar en ensidighet, som föga tillhör vårt århundrade. Till undvikande af dessa befarade svåra följder 50

infördes nu på gosskolan endast läsning i bok. Föräldrarna, som af instinkt och kanske genom känslan af det beroende, hvari bristande skrifkunnighet försätter allmogen, skatta skrifkonsten högt, gjordes härigenom mindre villiga för inrättningen. Och det är obestridligt, att skrifkunnighet först ger läskunnigheten dess fulländning. Stiftarens uteslutande ställning till Stadens öfriga invånare synes äfven hafva gjort dem åliggandet för tungt, och Skolans regelbundna gång har derföre tidtals varit afbruten. Mycket är dock redan vunnet genom dess åtgärd, och vi vilja ingalunda underkänna ledarens ädla håg, ehuru 10 ensidiga än deras åsigter i vår tanke äro. Men uppenbart är en annorlunda ordnad gosskola för staden ett högst trängande behof. Lägre Elementarskolan kan till följd af dess nu antagna inrättning icke motsvara de fordna pedagogierna, såsom äfven det ringa antalet af lärjungar nästan öfverallt i dessa skolor ger tillkänna. För att göra undervisningen af ett större antal lärjungar möjlig, borde också i dem Lankastermetod till en del införas. Dessutom måste i all händelse den första undervisningen i innanläsning besörjas före inträdet på Lägre Elementarskolan. Allt detta gör således inrättandet af en särskild gosskola oundvikligt.

20 Flickskolan har redan bevisat, med huru ringa uppoffring i penningar en sådan inrättning kan åstadkommas. Största svårighet blir blott att för densamma finna lika nitiska ledare och lärare, som dem Flickskolan haft lyckan ega. Skollärarna äro af sin tienst upptagna just de timmar på dagen, som äfven för den ifrågavarande gosskolan måste blifva undervisningstimmar. Med Gymnasiilärarnes sysselsättning är förhållandet nära detsamma. Dock kunde väl äfven dessa båda läroanstalter i tur ombesörja undervisningen hvar sin vecka, om äfven 30 öfriga veckor fördelades på ortens presterskap, öfriga tjenstemän, handlande och handtverkare. Ty i vår tanke är det icke nog, att för en inrättning såsom denna aflöna en ordinarie lärare. Vid den ringa aflöning, som kan erbjudas, är det icke möjligt att erhålla en lärare, hvilken ensam kunde behörigt sköta inrättningen, och äfven föräldrarnes här så viktiga förtroende för densamma kan föga på denna vägen vinnas. Slutligen, och detta är hufvudsakligt, beror Skolans fortfarande bestånd på de betalandes öfvertygelse om dess gagnelighet, deras deltagande för lärjungarne, deras intresse öfverhufvud för verkets framgång. Men detta allt vinnes och underhålles säkrast genom stiftarens personliga deltagande i undervisningen, personliga beröring med ungdomen samt en häraf beroende, på egen erfarenhet grundad 40 insigt i saken. Det vore visserligen nytt, att t. ex. se en betitlad embetsman och riddare förhöra en mängd tiggargossar i Biblisk historie, men nyheten inskränker intet i nyttan, hvilken i sjelfva verket är ömsesidig; ty det är visst, att äfven läraren vid en måttlig ansträngning skall känna sitt sinne och sina kroppskrafter förnygrade.

J. V. S.

50 **22 ANMÄRKNINGAR TILL LITTERATURBLAD**
N:o 5 1848

Litteraturblad n:o 5, maj 1848

HANDEL OCH SJÖFART UNDER KONTINENTALSYSTEMETS TIDER.

Under denna titel meddelar Magaz. för d. Litteratur d. Auslandes en